

Eriksonova teorija psihosocijalnog razvoja (1970.)

Prema Eriksonu, razvoj osobnosti ovisi o tipičnim socijalnim odnosima koje osoba mora uspostaviti u različitim razdobljima svojeg života. U svakome životnom razdoblju osoba treba riješiti određenu razvojnu zadaću. Tu zadaću može riješiti samo uz pomoć ljudi iz svoje okoline. Ako se zadaća uspješno riješi, osoba je zrela prijeći na sljedeći stadij, na kojem je čeka nova zadaća. Ako na nekom od stadija zadaću ne riješi povoljno, tada prelazi na sljedeći stadij razvoja s nepovoljnim rezultatom. Kraće rečeno, rezultat rješavanja jedne razvojne zadaće utječe na uspješnost rješavanja sljedećih zadaća u psihosocijalnom razvoju.

Erikson opisuje osam takvih stadija u životu svakoga čovjeka, od čega u predškolskoj dobi tri.

Tablica: Prva tri stadija psihosocijalnog razvoja

Stadij	Psihosocijalna razvojna zadaća	Važne osobe	Povoljan – nepovoljan rezultat razvoja
I. prva godina života	uspostavljanje: temeljnog povjerenja ili temeljnog nepovjerenja	majka (i otac)	povjerenje – nepovjerenje sigurnost – nesigurnost optimizam – apatija
II. druga i treća godina života	uspostavljanje: autonomije ili sumnje u sebe	majka i otac	osjećaj samoutjecajnosti – sumnja i sram
III. od četvrte do šeste godine života	uspostavljanje: inicijative ili krivnje	obitelj	usmjerenost – povlačenje inicijativnost – krivnja, pasivnost

Najvažnije spoznaje ove teorije jesu one o važnom utjecaju primjerenog odnosa okoline prema djetetu. Erikson naglašava važnost osjetljivog majčinstva u prvoj godini života, što podrazumijeva odgovaranje na djetetove potrebe na nježan i topao način uz mnogo fizičkog kontakta te tihoga govorenja i pjevanja djetetu. U drugom stadiju Erikson opisuje odnos okoline koji će omogućiti razvoj djetetova JA, razvoj rastućeg osjećaja autonomije i samopoštovanja. U trećem stadiju utjecaj okoline važan je za razvoj samopoštovanja, za doživljaj uspješnosti te za povezivanje vlastite uspješnosti s trudom i zalaganjem. Novija istraživanja pokazuju kako u prvim godinama života, uz majku, važnu ulogu ima i otac kao partner u igri i onaj koji ohrabruje dijete da se odazove izazovima. Otac daje jedinstven doprinos razvoju djeteta, koji je osobito vidljiv u tome kako se dijete nosi sa situacijama i međuljudskim odnosima izvan obitelji. Svojom osjetljivošću i podrškom autonomiji u ranom djetinjstvu, otac pridonosi socijalnoj kompetentnosti i dobroj prilagođenosti djeteta na školu.

Eriksonova teorija psihosocijalnog razvoja ukazuje na nužnost zadovoljavanja potreba kao nečeg egzistencijalno važnog, a ne kao djetetovo izvolijevanje i rizik da ga razmazimo. Ukoliko se potrebe zadovoljavaju pravovremeno i primjerenom, dijete će imati "zalihu" za kasnije. Ako ih pak ne zadovoljimo u tom trenutku onako kako djetetu treba, može se dogoditi zastoj u psihosocijalnom razvoju. Dijete koje nije dobilo dovoljno pažnje i uvažavanja u ranoj dobi, tražit će ih i dalje. Primjerice, dijete čiji je strah od odvajanja omalovažavan s 2 godine, bojat će se ostati samo i s 10 godina, i to će od roditelja tražiti više energije i truda nego što je bilo potrebno uložiti kad je bilo malo. Zatim, djetetu kojem se nismo odazivali na njegove pozive kad je bilo malo, zvat će nas i tražiti našu pažnju i onda kada njegovi vršnjaci to već odavno više ne rade.

Dijete se ponaša samo onako kako zna; kada bi znalo drugačije, to bi i učinilo!

Na roditelju je naučiti ga to – najbolje vlastitim primjerom.

(Starc i sur. [2004]. Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi: Priručnik za odgojitelje, roditelje i sve koji odgajaju djecu predškolske dobi. Zagreb, Golden marketing – Tehnička knjiga)

